

מהלכות זנוכה עפ"י שו"ע סימן תרעג' ותרעה' ופוסקים אזורונים

הדלקה עושה מצווה

במסכת שבת כג. דנה הגמרא לגבי מצוות הדלקת נרות חנוכה, אם "נחה עושה מצווה" או "הדלקה עושה מצווה" ולהלכה מכריעה הגמרא כי "הדלקה עושה מצווה" וכן פסקו להלכה הרמב"ם בפרק ד' מהלכות חנוכה ומגילה, הטור והשו"ע בסימן תרעה'. לקביעה זו שהדלקה עושה מצווה השלכות הלכתיות רבות. להלן חלק מההשלכות העיקריות, עפ"י השו"ע והאחרונים:

☒ חנוכה אשר הייתה מונחת במקומה שלא לשם מצווה, אפשר להשתמש בה להדלקת הנרות, ואין צורך להניחה שוב לשם מצווה.

☒ נר שדלק עד הלילה למחרת, אף שהוא דלוק, אין יוצאים בו ידי חובה אלא יש לכבותו ולחזור להדליקו.

☒ צריך שנרות החנוכה יהיו בעת ההדלקה במקום בו נכון ורוצים להדליקם, ולא להדליקם במקום אחר ולהעבירם אחרי ההדלקה.

☒ צריך שבעת ההדלקה תהיה בחנוכה כמות השמן הדרושה או נר מספיק גדול כדי לדלוק את הזמן הנדרש.

☒ צריך להדליק את הנרות במקום בו אין חשש שהנרות יכבו מהרוח או מכל גורם אחר.

☒ בהדלקת הנרות, צריך להדליק את הנר עד שתדלק רוב הפתילה והשלהבת תעלה מאליה.

☒ אם נעשו כל ההכנות הדרושות כדי שהנרות ידלקו כראוי, ואחר ההדלקה כבה הנר, אין חובה לשוב להדליקו.

☒ אין חובה להישאר במקום בו הודלקו הנרות, אפילו בתוך החצי שעה הראשונה להדלקה.

☒ נוסח הברכה הוא "להדליק נר חנוכה". (משנה ברורה תרעה')

יב. מי שהדליק את הנרות במקום שאינו ראוי להניחם שם כגון בתוך חדר השינה, ואחר כך העבירם למקום הראוי שידלקו בו, יש אומרים שאף עלפי כן יצא ידי חובה (משנה ברורה) אולם לדעת רוב הפוסקים במקרה זה לא יצא ידי חובה, ולכן צריך לכבותם ולשוב להדליקם במקום בו ראוי שידלקו. הדלקתם במקום החדש, יש אומרים בברכה ויש אומרים בלי ברכה. (הרב מרדכי אליהו).

יג. יש אומרים שמשום כך, אין להדליק נרות חנוכה בתוך תיבה מזכוכית המגינה עליהם מהרוח (המכונה "אקוריוס"), מאחר וקביעות ההדלקה היא בעת שסוגרים את מכסה התיבה המגן מהרוח, אך אין לחוש לכך ולערער על מנהג ותיקין זה.

יד. חולה שאינו יכול להגיע למקום ההדלקה, ימנה את אשתו או אדם אחר שידליק במקומו ובכך יצא אף הוא ידי חובת המצווה, אך אם הדבר גורם לו צער רב, הנכון שימנה שליח להדלקה, יברך הוא על ההדלקה והשליח ידליק את הנרות, וטוב שיראה את ההדלקה.

טו. שיטות שונות קיימות בקשר לסדר ההדלקה, וכיום נראה שנהגו רוב ישראל להדליק בלילה הראשון את הנר הימני שבחנוכה, ובלילה השני מוסיף נר לשמאלו ובו הוא מתחיל להדליק והולך ומדליק לימין.

אמרי בינה - אמרי זוז"ל בשבז המידות הטובות

והטוב שבזאת המידה - שאינו מפקיר ממונו בהבלים, ופעמים נמנע מעבירות גדולות. ומחמת שמחסר נפשו מטובה, מתוך כך אין לו גיאות כמו שיש לנדיב, כי מרוב טובה והנאה שיש לו לאדם יבעט ביוצרו. לכן ידקדק האדם בעשרו בעצמו, ויהיה נדיב במקום שראוי לו להתנדב, ובמקום שאין ראוי לו להתנדב יהיה ציקן וכלי. וישקול כל זה במאזנים של תורה. וילמד מיעקב אבינו שהיה ציקן שאין דוגמתו, שנאמר (בראשית לב כה): "ויותר יעקב לבדו", ואמרו רבותינו, זכרונם לברכה, ששכח פכים קטנים וחזר עליהם, מלמד שהצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם, לפי שאין פושטים יד בגזל. (חולין צא א). (אורחות צדיקים- שער הציניקות)

הקדמה

בזמן בית שני גזרו מלכי יוון גזירות על ישראל, בטלו את דתם, ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות. כמו כן פשטו את ידם בממונם ובבנותיהם, נכנסו להיכל, פרצו בו פרצות וטמאו את הטהרות, והיה צר להם לישראל מאוד מפניהם, ולחצום לחץ גדול, עד שריחם עליהם אלוקי אבותינו, הושיעם מידם והצילם. גברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום, הושיעו את ישראל מידם, העמידו מלך מן הכהנים וחזרה המלכות לישראל למשך יותר ממאתיים שנה, עד חורבן בית שני.

ביום כ"ה בכסלו גברו ישראל על אויביהם ואיבדום. נכנסו ישראל להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פח אחד, כך שלא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד. נעשה נס והדליקו ממנו את נרות המערכה במשך שמונה ימים, עד שכתשו את הזיתים והוציאו שמן טהור.

לכן תיקנו החכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת ימים אלה, שתחילתם בכ"ה בכסלו, ימי שמחה והלל. ומדליקים בהם את הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ויליה משמונת הלילות, כדי להראות ולפרסם את הנס. ימים אלה נקראים חנוכה, והדלקת הנרות בהם הינה מצווה מדברי סופרים. (רמב"ם פרק ג מהלכות חנוכה)

סוגי הנרות והשמנים

א. כל סוגי השמנים כשרים לנרות חנוכה, ואפילו אם אינם נמשכים היטב אחר הפתילה. וכן כל הפתילות כשרות, אף אם אין האור נתלה ונאחז בהן יפה.

ב. אמנם בערב שבת אין להדליק את נר השמש משמן או פתילה שאינם כשרים לנרות שבת, אך שאר הנרות מותרים אז בכל שמנים.

ג. מצווה מן המובחר להדליק בשמן זית. אם אין מצוי שמן זית, מצווה להדליק בשמנים שאורם זך ונקי.

ד. יש אומרים שרק נר של שמן כשר להדלקה, ולהלכה אף נרות משעווה, חלב או פרפין וכדומה כשרים להדלקה, אך מצווה מן המובחר להדליק בשמן ולא בנר.

ה. המדליקים בשמן, מצווה מן המובחר שידליקו בפתילות מצמר גפן או חוטי פשתן, ויש אומרים שבדורנו אף שאר הפתילות הינן מובחרות.

ו. יש אומרים שאין להדליק באופן שחלק מהנרות בשמן וחלק בנרות שעווה, פראפין וכדו', אלא יש להדליק את כל הנרות או בשמן או בשעווה, ויש מתירים. (מקראי קודש- חנוכה)

ז. אין חובה להחליף בכל לילה את הפתילות, אלא אפשר להשתמש בהן עד שתכלנה, שאדרבה, הפתילות הישנות נוחות יותר להדלקה, ויש נוהגים להשתמש בפתילות חדשות כל לילה, זכר לדרך הדלקת המנורה במקדש.

ח. מותר להשתמש בשמן שנותר מהלילה הקודם להדלקת הנר בלילה שלמחרת. (מקראי קודש- חנוכה)

ט. אין יוצאים ידי חובה בנרות של גז כיון שאין להם פתילה, ולכן המדליק בהם לא יברך על ההדלקה. ויש חולקים ואומרים שיוצא ידי חובה בהדלקתם ומותר להדליקם בברכה, ובלבד שתהא השלהבת דקה כנר ולא תהיה כאבוקה. (מקראי קודש- חנוכה)

י. אין יוצאים ידי חובת נר חנוכה בהדלקת נר חשמלי (הן הפועל ע"י חשמל הבא מתחנת כוח והן הפועל ע"י סוללה), ואם הדליק ובירך על הדלקה זו נכנס בחשש ברכה לבטלה. ואף אם יזדמן שאין לו שמן או נרות להדלקה, ויש לו רק נר חשמלי, ידליקה ללא ברכה, ואם אחר כך מצא נר חנוכה כשר משמן או שעווה וכדו' ידליק אותו בברכה. (יחוה דעת חלק ד')

יא. המדליק "גזוניק" - פחית שבתוכה יש שק בווער הטבול בנפט או אדמה בווערת הספוגה בנפט - לשם הדלקת נר חנוכה לא יצא ידי חובה. (ילקוט יוסף - ה')